

*Христина ФЕДОРИШИН,
Оксана КУШЛИК*

**АМПЛІФІКАЦІЯ ЯК ЗАСІБ УВИРАЗНЕННЯ
ГРАДАЦІЙНИХ ВІДНОШЕНЬ У СТИЛІСТИЧНОМУ
СИНТАКСИСІ ПРОЗОВИХ ТВОРІВ ІВАНА ФРАНКА
(на матеріалі оповідання «Хома з серцем і Хома без серця»)**

Статтю присвячено дослідженню ампліфікації як засобу увиразнення градаційних відношень у стилістичному синтаксисі прозових творів Івана Франка (на матеріалі оповідання «Хома з серцем і Хома без серця»). Установлено, що використання цієї стилістичної фігури уточнює, конкретизує значення слів чи фраз, надаючи їм значущості та емоційного забарвлення, експресивно актуалізує певний фрагмент тексту. З'ясовано семантику ампліфікаційних структур, простежено їхні граматичні особливості.

***Ключові слова:** градація, градаційні відношення, ампліфікація, ампліфікаційний ряд, лексичні синоніми, контекстуальні синоніми, категорія експресивності.*

***Постановка проблеми.** Дослідження проблем стилістичного синтаксису посідають вагоме місце в сучасній лінгвостилістиці, оскільки синтаксис, на відміну від інших розділів мовознавчої науки, має особливі потенційні можливості для вираження різних відношень, механізмів моделювання художньої дійсності, для реалізації основного / неосновного шляху осмислення пізнаного, установлення закономірностей «насичення речення інформацією та прагнення передати складний / надскладний світ авторського бачення» [7, 493]. Ця особливість полягає в сполучуваності слів у межах різних синтаксичних структур, комбінаціях цієї сполучуваності та варіативності, які забезпечують неповторність манери викладу того чи того письменника.*

***Аналіз останніх досліджень.** Лінгвоукраїністика вже має певні напрацювання в цій царині. Зокрема, над проблемами експресивного синтаксису як лінгвістичного напрямку працюють С. Єрмоленко, А. Загнітко; вивченню синтаксичного аспекту вираження ідіостилію письменника присвятили свої студії Г. Звягіна, Л. Козловська, Н. Ладиняк, М. Лук'янченко, Л. Прокопчук, Ю. Калашник; специфіку синтаксису прози певного літературного напрямку розробляють І. Дегтярьова, Н. Кондратенко, І. Руміга; особливості використання стилістичних фігур у художньому тексті, опертих на синтаксичні зв'язки, з'ясовують І. Завальнюк, Ю. Старовойт та ін.*

На сьогодні помітно зросла кількість наукових розвідок, автори яких досліджують використання в текстах поетичних чи прозових творів стилістичних фігур, пов'язаних з відхиленням від певних логіко-сміслових норм оформлення фрази. Серед інших сюди належать градація і ампліфікація. Лінгвісти не одноставні щодо статусу і взаємопов'язаності цих лінгвістичних одиниць. Більшість з них розглядають ампліфікацію як засіб вираження градаційних відношень [11, 220; 16, 137]. Проте наукових праць, у яких докладно вивчено цю проблему, недостатньо, до того ж значний вплив на те чи те рішення має задум автора і манера викладу матеріалу. До неперевершених митців слова, без сумніву, належить Іван Франко – поет, прозаїк, драматург, публіцист, критик й історик літератури, перекладач, видавець, науковець. Постать його багатогранна і до кінця незбагненна. Усебічно обдарований, енциклопедично освічений, надзвичайно працьовитий, Франко виявив себе на багатьох ділянках української культури. Сучасне прочитання його творів дає підстави для нового штриху до його портрета, а мовотворчість митця і надалі залишається щедрим і багатим джерелом для дослідників мови. Письменник неодноразово послуговувався у своїх творах градацією і ампліфікацією. Проте в кожному з них ці стилістичні фігури, окрім вираження загального експресивного значення, виявляли певні особливості, характерні лише для конкретного твору.

Мета статті – дослідити ампліфікацію як стилістичний засіб увиразнення градаційних відношень в оповіданні Івана Франка «Хома з серцем і Хома без серця».

Реалізація поставленої мети передбачає виконання низки **завдань**, зокрема: виокремити ампліфіковані структури в аналізованому творі та з'ясувати їхні граматичні особливості; установити семантичні різновиди ампліфікацій та окреслити специфіку функціонування кожного з різновидів у відповідному контексті; простежити взаємопов'язаність ампліфікації з градацією; визначити вектори розвитку градаційних значень.

Виклад основного матеріалу. Основним композиційним засобом оповідання Івана Франка «Хома з серцем і Хома без серця» є контраст, завдяки якому автор уміло протиставляє героїв – представників різних ідеологічних концепцій, популярних тоді серед української інтелігентної молоді, а також робить їх живими символами «різних боків амбівалентного людського «Я» письменника» [3, 221]. Вічна суперечка між «розумом» і «серцем» супроводжувала Івана Франка впродовж усього життя і, звичайно, позначилася на його творчості, що по-різному проявилось в тому чи тому літературному творі. Синтез боротьби між «рацією» та «емоцією» знайшов втілення, зокрема, в образах реаліста Хоми Галабурди, якого прозвали «Хомою без серця», та романтика Хоми Бідолахи, якому товариші дали прізвисько «Хома із серцем», їхніх поглядах, переконаннях, вчинках, життєвих уподобаннях.

Будь-який контраст передбачає констатацію протилежностей, які є засадничими у розрізненні тих чи тих реалей. І якщо ці протилежності симетрично розвиваються в полярних напрямках відносно певного орієнтира, то ефект

контрасту увиразнюється – стає більш відчутним, динамічним, прогнозованим. Зі свого боку нанизування, нагромадження ознак, рис, властивостей, дій, процесів, за якими протиставляються порівнювані одиниці, передбачає усталений при цьому порядок – висхідний або нисхідний. Особливим стилістичним засобом для цього слугує градація.

У довідковій літературі градацію (лат. *gradatio* – поступове підвищення, посилення) тлумачать як стилістичну фігуру, яка полягає в нагнітанні засобів художньої виразності задля підвищення (клімакс) чи пониження (антиклімакс) їхньої емоційно-сислової значущості (ЛСД, 165) або задля поступового переходу від одного рівня до іншого – від нижчого до вищого чи навпаки (СЛТ, 94). Будь-яка поступова зміна якостей передбачає наявність одиниць виміру результату цих змін, тобто т. зв. «вимірювальної шкали, яка слугує умовним еталоном для здійснення тих чи тих вимірювальних процедур» [13, 64]. Такою одиницею виміру в межах категорії градації є шкала градації, що повинна мати свою точку відліку, з якою зазвичай пов'язують поняття нуля, норми, еталона, середнього ступеня якості; поділки (градаційні квантори) і відповідне заповнення цих поділок в одному або іншому напрямку (збільшення або зменшення ознаки) [2, 58].

На шкалі градації як стилістичної фігури об'єднуються емоційне, оцінне, інтенсивне та соціальне поля мовця й відображаються кількісні та якісні ознаки об'єкта градації, які на основі соціальних уявлень, орієнтації щодо норми у свідомості мовця узагальнені в психологічне градаційне значення елемента шкали градації. Спробуємо простежити ступінь висхідної і низхідної градації характерів і рівнів реалізації себе як особистостей на прикладі персонажів з оповідання Івана Франка – Хоми із серцем і Хоми без серця.

Точкою відліку на шкалі градації умовно слугуватиме те спільне, що об'єднувало обох героїв. Вони народилися *«одного й того самого року, одного й того самого дня»*, їхній *«святий патрон, апостол Тома, був ласкав на них обох і показав на них великі чуда»*, бо *«...не повмирили ані від простуди <...>, ані від сонячного удару <...>, ані на різачку <...>, ані на задавлячку, ані на голодний тиф, ані на жоду з <...> 77 язв...»*, потрапили *«до шкіл, училися пильно, перегризлися с'як-не-так крізь тисячні противності та перешкоди, які руському хлопському синові завалюють навіть найпростішу і найрівнішу дорогу до сонячної сторони життя, і дісталися на університет»*, у якому *«зробилися острі на язик, правдомовні, зарозумілі й невірні»* (Фр., 7). Далі І. Франкові вдається зобразити обох героїв таким чином, що опис їхніх характерів, світогляду, уподобань умовно заповнює градаційні квантори векторів «Хома з серцем» і «Хома без серця», які є протилежними один до одного, оскільки виражають полярний ступінь вияву ознаки, тобто перший Хома містить певний надлишок тієї ознаки – більше норми, а другий Хома має недостатню кількість ознаки – менше норми.

Основою градаційних відношень, як уже зазначалося вище, вважають ампліфікацію, яка полягає в нанизуванні, нагромадженні однотипних і одно-

рідних компонентів речення. Кожен компонент має своє самостійне значення, але, взаємодіючи, вони, з одного боку, експресивно підсилюють висловлювання, що конкретизує, деталізує той чи той ступінь градаційної шкали, а з іншого – увиразнюють симетрично розташовані полярні вектори, що створює очікуваний ефект контрасту.

Учення про ампліфікацію здавна відоме у стилістичній теорії. Про неї йшлося в середньовічних, ренесансних та барокових поетиках. Зокрема, Й. Кононович-Горбацький, автор київської риторики 1637 р. «*Orator Mihileanus*», слідом за Цицероном, який називав ампліфікацією стилістичний засіб, що «хвилює душі і викликає довіру у промові» [8, 76], вважав, що суть цієї фігури полягає у відповідному нагромадженні додаткових даних про предмети, місцевості, спогади, необхідних для ілюстрування достовірності деяких положень [Там само]. Подібної думки щодо ампліфікації дотримувався Ф. Прокопович, висновуючи, що ампліфікація полягає в тому, щоб говорити багато про те, про що можна сказати коротко, оскільки будь-що збільшується не від того, що існує багато слів про нього, а саме багато слів використовується, щоб його збільшити, надати сили якому-небудь аргументу, зробити його важливішим і переконливим [9, 299]. Звідти завданням ампліфікації є додати предмету величі, а метою – зробити промову сильнішою і успішнішою [10, 191].

Сучасні визначення ампліфікації більшою мірою збігаються, актуалізуючи ту чи ту стилістичну функцію, і загалом опираються на усталений упродовж віків принцип – нагромаджувати однорідні мовні засоби (синоніми, епітети, порівняння, антоніми тощо) для підсилення характеристики, доповнення і збагачення думки (ЛСД, 32).

Ампліфікація реалізується трьома основними способами: нагромадженням (скупченням, перерахуванням), збільшенням, порівнянням [9, 299]. В аналізованому оповіданні поширено ампліфікаційні структури, які постали першим і другим способом, до того ж ці способи зумовлені певною мірою синтаксичним статусом одиниці, яка ампліфікується. Зокрема, нагромадження як один зі способів утворене здебільшого нанизуванням однорідних:

– підметів, напр.: – *Наша духовна лінь і безкритичність, наша трусливість та апатія – ось хто потребує віри, догми, неомильної рецепти на те, що буде і чого ніхто не знає і не може знати* (Фр., 20);

– присудків (простих дієслівних, складених іменних), напр.: – *Люди не мають тепер за що боротися, нудяться, розкрадають гроші в касах, сваряться за особи і свищуть на принципи* (Фр., 25); *Але треба завсіди розуміти і вияснювати, що се не жадні справжні ідеали, не жадні святощі...* (Фр., 20);

– додатків, напр.: – *Мусимо в ту ліниву масу ввітхнути зворушення, пристрасть і огонь* (Фр., 26);

– обставин, напр.: *...хоча за його [Хоми Балайди] правдомовність, невідступність та популярність його не любили., все-таки своїм характером і знанням він і тут виборів собі певний респект* (Фр., 23);

– означень, напр.: *Найгірше те, що ти вмовив сам собі і тим людям ілюзію, буцімто ви, демонструючи отак палицями та камінням, робите щось велике, сміле, енергійне* (Фр., 19).

Ампліфіковані унаслідок нагромадження, нанизування одиниці здебільшого є контекстуальними синонімами, тобто словами, які виявляють референтну ідентичність, семантичну подібність, єдність функціонально-стилістичних показників та однакову прагматичну спрямованість лише в певному контексті [1, 6]. Найбільш визначальним чинником контекстуальної синонімії є семантична подібність таких одиниць, яка виникає на основі взаємозв'язку з тим чи тим поняттям – його усім обсягом чи деякими з лексико-семантичних варіантів. Наприклад, у реченні *Всяке становище в суспільності накладає пута на душу, на волю, на язик, а я хочу бути свободним, – заявив горячо Хома з серцем* (Фр., 12) контекстуальна синонімія розвинулася з потреб актуалізувати ті основні обмеження для людини, спричинені її тодішнім становищем у суспільстві. Ампліфікаційним нанизуванням іменників *душа, воля, язик* як втілення унаслідок синекдохічного перенесення відповідних прав, вольностей авторові вдається досягти піку експресивності і відповідно продемонструвати «комунікативний потенціал слова, його здатність увібрати та виразити незчисленну кількість оказіональних смислів» [14, 137]. До того ж послідовність розміщення цих іменників не випадкова: спершу становище в суспільстві «накладає пута» на саму людину (*душу*), тоді на її світогляд (*волю*), потім на можливість вільно висловлювати свої думки (*язик*).

Нанизуватися можуть також і лексичні синоніми, напр.: *...по тім пам'ятнім зібранні, коли сотки зворушених, розгарячених, обурених робітників купами звільна і серед живих розмов та погроз розходилися з Єзуїтського саду на всі боки міста, Хома з серцем <...> здибався на однім закруті хідника зі своїм приятелем і противником, Хомою без серця, який, очевидно, також ішов із тих зборів, хоч іншою дорогою* (Фр., 12).

Зрідка ампліфікаційний ряд утворюють лексичні і контекстуальні синоніми разом, напр.: *Наша духовна лінь і безкритичність, наша трусливість та апатія – ось хто потребує віри, догми, неомильної рецепти на те, що буде і чого ніхто не знає і не може знати* (Фр., 21).

Ампліфікація унаслідок нагромадження іноді охоплює і предикативні структури складного речення (як сполучникового, так і безсполучникового). Засобом увиразнення тоді часто слугує повтор лексичних елементів, напр.: – *Не боротьба зайві, не змагання зайві, але зайві всі рецепти будуцього устрою, всі конструкції, всі так звані ідеали* (Фр., 20); – *А все ж таки, повторю тобі, доки не доконаємо сього внутрішнього увільнення, доти всі теорії соціального перевороту, доти всі соціальні реформи безплідні* (Фр., 15); *Кождий мусить сю семінарію пройти сам у собі і сам із собою, мусить виповісти війну апатії й шаблонові у всіх формах, мусить сам у собі і в своїм окруженні збудити і піддержувати тугу <...> за новими <...> людьми* (Фр., 15).

Другий спосіб ампліфікації – збільшення – більшою мірою охоплює означення. Суть цього способу полягає в зміні обсягу нанизованих елементів – їхньому поширенні залежними компонентами. Простежено кілька варіантів цього виду ампліфікації, зокрема:

1) збільшення обсягу основних елементів за рахунок залежних слів чи конструкцій починається з **першого** слова, напр.: *...се був невеличкий живий чоловічок із повним виразу, але звичайно меланхолійним лицем, з очима, майже все немов примгленими слізьми, з лагідним, м'яким, хоч не мелодійним, голосом* (Фр., 10);

2) збільшення обсягу основних елементів починається з **другого** слова, напр.: *Хома Галабурда, високий, трохи неповертливий, з лицем немов дерев'яним, із різким, сухим голосом і з іронічним усміхом на устах, відразу не був примітний серед молодезі* (Фр., 10);

3) збільшення обсягу починається з **третього** слова, напр.: *– ...і коли настане вибух – сліпий, легкокомисний, не обчислений у своїх наслідках і неясний у своїх цілях, – ви ховаєтеся за невідоме...* (Фр., 18);

4) збільшення обсягу характерне для одного (часто другого слова) у низці ампліфікованих однорідних членів речення, напр.: *Кождий мусить... піддержувати тугу не за новими порядками, але за новими, вищими духовно й етично, культурнішими людьми* (Фр., 15).

Диференціація способів ампліфікації зумовлює не лише синтаксичний статус компонентів, які ампліфікуються, а і їхню частиномовну належність. В аналізованому творі засвідчено здатність повнозначних слів усіх лексико-граматичних класів виконувати цю стилістичну функцію. Проте кожна з частин мови має свої особливості емоційно-експресивного вираження.

Найчастіше ампліфікуються прикметники, що пов'язано з їхніми лексико-семантичними і граматичними особливостями. На лексико-семантичному рівні прикметники є, по-перше, виразниками статичної ознаки (якостей, властивостей, відношень), що робить їх сприятливими для вираження різних логіко-граматичних відношень, а по-друге, їм притаманне суб'єктивно-оцінне значення і відповідна конотація, що особливо важливо для формування словесного художнього образу, реалізованого епітетами. На граматичному рівні статичність ознаки експліковано атрибутивною синтаксичною функцією, напр.: *– Ми ставимо собі плани скромні, близькі, можливі до досягнення...* (Фр., 21); *і коли настане вибух – сліпий легкокомисний..., неясний у своїх цілях, – ви ховаєтеся за невідоме...* (Фр., 18);

Водночас прикметники як клас ознакових слів здатні виражати предикативні відношення, тобто виконувати функцію складеного іменного присудка, що теж збільшує частотність уживання їх у ролі ампліфікованих компонентів, напр.: *Швидко звичайна розмова стала занадто і вбогою, і холодною для їх ентузіастичного настрою* (Фр., 16).

Серед ампліфікованих структур значну кількість становлять ряди однорідних слів, виражених іменниками. До того ж виконують вони різні синтаксичні функції, зокрема:

а) підмета, напр.: – *Значить, усе те, вся **боротьба** за поліпшення долі робочих мас, усе **змагання** до соціалістичного ідеалу, вся **агітація** – то зайве, на твою думку?* (Фр., 20);

б) присудка, напр.: *Се наша **апатія**, наша **дурнота** і наша **трусливість*** (Фр., 14);

в) додатка, напр.: *Тисячні впливи й імпульси **переплітаються** і **поборюють** себе, **змінюють** через се свій **напря́м**, свою **інтенсивність**, **навіть** свій **зміст**...* (Фр., 19).

г) обставини, напр.: *...хоча за його [Хоми Галабурди] **правдомовність**, **непідкупність** та **популярність** його не любили..., все-таки своїм характером і знанням він і тут виборов собі певний **респект*** (Фр., 23);

г) прикладки, напр.: *...викурив з села давнього писаря, збанкротованого **канцеліста**, **п'яницю**, безсовісного **деруна** та **ошука́нця*** (Фр., 21).

Показовим прикладом реалізації контрасту внаслідок нагромадження полярних ампліфікованих рядів є речення *Але треба завсіди розуміти і вияснювати, що се не жадні справжні **ідеали**, не жадні **святощі**, а тільки **виплоди** нашого власного духу, **форми** нашого думання* (Фр., 20), у якому засобом вираження протиставних відношень, крім нанизування полярних компонентів, слугує протиставний сполучник **а** між однорідними членами речення і наявність заперечної частки **не** на початку протиставлюваних одиниць.

Можливість утворювати ампліфіковані ряди реалізують і дієслова, які надають вислову послідовності, динамічності, «шліфованості» розвитку подій, напр.: *Шумними словами, вибухами свого власного, на те вже вишколеного, темпераменту <...> ви те й робите, що **бентежите** прості, наївні серця людей, **підготовляєте**, **підігріваєте** їх, немов **насилаєте** порохом, а потім **кидаєте** в той порох запалку* (Фр., 18); *Прийшло до бійки, кількох жандармів **потурбовано**, а потім **рушено** походом на поліцію, **повибивано** вікна камінням і так далі* (Фр., 17); *Говорено багато про бідних пролетаріїв і **твердосердих** визискувачів, **обмірковувано** соціальні проблеми, **дискутовано** з більші або менше розкішною **дрожжю** про великий соціальний переворот* (Фр., 11).

Висновки. Стилістичний синтаксис прозових творів Івана Франка багатий на різноманітні виражальні засоби. Одним з них є ампліфікація, використання якої, попри своє основне призначення – експресивно підсилювати висловлювання, у різних творах має свою специфіку. В оповіданні «Хома з серцем і Хома без серця» ампліфікаційні конструкції як експлікатори градаційних відношень слугували увиразненню контрасту – принципу організації цього художнього твору. Різна зовнішність, протилежність характерів, світогляду двох головних героїв – Хоми із серцем і Хоми без серця як представників різних ідеологічних концепцій – деталізовані різними видами ампліфікаційних структур, за допомогою яких, з одного боку, розкриваються думки, погляди, уподобання,

вчинки обох персонажів, а з іншого – створюється відповідний ефект контрасту, що за задумом автора має відповідний художній вплив на читача.

Література

1. Басок В. А. Контекстуальна синонімія : семантико-стилістичний та прагматичний аспекти (на матеріалі іменників сучасної німецької мови) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / В. А. Басок. – К., 2006. – 20 с.
2. Батрин Н. Семантична градація : [її ознаки та характеристика] / Наталія Батрин // Мандрівець. – 2007. – № 5. – С. 58–60.
3. Голод Р. Б. «Напряг реальний з закраскою романтичною...»: до питання про особливості творчого методу Івана Франка / Р. Б. Голод // Вісн. Житомир. держ. пед. ун-ту ім. І. Франка. – 2004. – Вип. 15. – С. 219–222.
4. Гриня Н. Контраст як семантико-функціональна категорія тексту (на матеріалі лексикографічних джерел та лінгвістичних учень) / Наталія Гриня // Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови. – 2012. – Вип. 19. – С. 86–93.
5. Дегтярьова І. Стилістичний синтаксис української постмодерністської прози / Ірина Дегтярьова // Українська мова. – 2009. – № 3. – С. 27–38.
6. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності (стилістика та культура мови) / С. Я. Єрмоленко. – К. : Довіра, 1999. – 431 с.
7. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови : Синтаксис / А. П. Загнітко. – Донецьк : ДонНУ, 2001. – 662 с.
8. Маслюк В. П. Латиномовні поетики і риторики XVII – першої половини XVIII ст. та їх роль у розвитку теорії літератури на Україні / В. П. Маслюк. – К. : Наук. думка, 1983. – 236 с.
9. Прокопович Ф. Сочинения / Феофан Прокопович ; [под ред. И. П. Ерёміна]. – М., Л. : Изд-во АН СССР, 1961 – 512 с.
10. Прокопович Ф. Про риторичне мистецтво / Феофан Прокопович // Прокопович Феофан. Філософські твори / Феофан Прокопович. – К. : Наук. думка, 1979. – Т. 1. – С. 103–507.
11. Савченко Л. Ампліфікація як основний стилістичний прийом художньої мови Уласа Самчука (на матеріалі роману «Темнота») / Любов Савченко // Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Сер. Мовознавство / [редкол.: Д. Г. Бучко, В. В. Грещук, В. В. Німчук та ін.]. – Тернопіль : ТНПУ, 2005. – Вип. 1 (13). – С. 218–227.
12. Семак Л. А. Функційно-стилістичний потенціал контекстуальних синонімів у сучасній жіночій прозі / Л. А. Семак // Дослідження з лексикології і граматики української мови. – 2014. – Вип. 15. – С. 230–237.
13. Стівенс С. Про психофізичний закон / Стенлі Стівенс // Проблеми і методи психофізики. – М., 1974. – Ч. 1. – С. 54–102.
14. Суддя А. Н. Функціонування мовних і контекстуальних синонімів-прикметників у німецькомовному художньому дискурсі у прагматистичному та когнітивному аспектах / А. М. Суддя // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Романо-германська філологія. – 2009. – Вип. 60. – С. 132–138.
15. Шкраб'юк П. В. Від соціального до національного, або три есеї про державницькі візії Івана Франка / П. В. Шкраб'юк // Ювілейний збірник на пошану Степана Гелея / [відп. ред. Іван Копич, заступник відп. редактора Андрій Сова]. – Львів : Вид-во Львівської комерційної академії, 2011. – Вип. 10. – С. 162–169.

16. Щербатюк В. С. Способи використання синонімів у мовотворчості Ліни Костенко / В. С. Щербатюк // *Science and education a new dimension* / dr. X. Vámos, dr. J. Barkáts, dr. N. Tarasenkova, L. Kótis. – Budapest, 2013. – Vol. 2. – P. 135–138.

References

1. Basok V. A. Kontekstualna synonymiia : semantyko-stylistychnyi ta prahmatychnyi aspekty (na materialy imennykh suchasnoi nimetskoï movy) : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : spets. 10.02.04 «Hermanski movy» / V. A. Basok. – K., 2006. – 20 s.
2. Batryn N. Semantychna hradatsiia : [ii oznaky ta kharakterystyka] / Nataliia Batryn // *Mandrivets*. – 2007. – № 5. – S. 58–60.
3. Holod R. B. «Napriam realnyi z zakraskoiu romantychnoi...»: do pytannia pro osoblyvosti tvorchoho metodu Ivana Franka / R. B. Holod // *Visn. Zhytomyr. derzh. ped. un-tu im. I. Franka*. – 2004. – Vyp. 15. – S. 219–222.
4. Hrynia N. Kontrast yak semantyko-funktsionalna katehoriia tekstu (na materialy leksykohrafichnykh dzherel ta linhvistychnykh uchen) / Nataliia Hrynia // *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriia inozemni movy*. – 2012. – Vyp. 19. – S. 86–93.
5. Dehtiarova I. Stylistychnyi syntaksys ukraïnskoï postmodernistskoï prozy / Iryna Dehtiarova // *Ukrainska mova*. – 2009. – № 3. – S. 27–38.
6. Yermolenko S. Ya. Narysy z ukraïnskoï slovesnosti (stylistyka ta kultura movy) / S. Ya. Yermolenko. – K. : Dovira, 1999. – 431 s.
7. Zahnitko A. P. Teoretychna hramatyka ukraïnskoï movy : Syntaksys / A. P. Zahnitko. – Donetsk : DonNU, 2001. – 662 s.
8. Masliuk V. P. Latynomovni poetyky i rytoryky XVII – pershoï polovyny XVIII st. ta yikh rol u rozvytku teorii literatury na Ukraïni / V. P. Masliuk. – K. : Nauk. dumka, 1983. – 236 s.
9. Prokopovich F. Sochineniya / Feofan Prokopovich ; [pod red. I. P. Yemina]. – M., L. : Izd-vo AN SSSR, 1961 – 512 s.
10. Prokopovych F. Pro rytorychne mystetstvo / Feofan Prokopovych // *Prokopovych Feofan. Filosofski tvory / Feofan Prokopovych*. – K. : Nauk. dumka, 1979. – T. 1. – S. 103–507.
11. Savchenko L. Amplifikatsiia yak osnovnyi stylistychnyi pryiom khudozhnoi movy Ulasa Samchuka (na materialy romanu «Temnota») / Liubov Savchenko // *Naukovi zapysky TNPU im. V. Hnatiuka. Ser. Movoznavstvo* / [redkol.: D. H. Buchko, V. V. Hreshchuk, V. V. Nimchuk ta in.]. – Ternopil : TNPU, 2005. – Vyp. 1 (13). – S. 218–227.
12. Semak L. A. Funktsiino-stylistychnyi potentsial kontekstualnykh synonymiv u suchasniï zhinochiiï prozi / L. A. Semak // *Doslidzhennia z leksykologii i hramatyky ukraïnskoï movy*. – 2014. – Vyp. 15. – S. 230–237.
13. Stivens S. Pro psykho-fizychnyi zakon / Stenli Stivens // *Problemy i metody psykho-fizyky*. – M., 1974. – Ch. 1. – S. 54–102.
14. Suddia A. N. Funktsionuvannia movnykh i kontekstualnykh synonymiv-prykmetnykh u nimetskomovnomu khudozhnomu dyskursi u prahmastylistychnomu ta kohnityvnomu aspektakh / A. M. Suddia // *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriia : Romano-hermanska filolohiia*. – 2009. – Vyp. 60. – S. 132–138.
15. Shkrabiuk P. V. Vid sotsialnoho do natsionalnoho, abo try esei pro derzhavnytski vizii Ivana Franka / P. V. Shkrabiuk // *Yuvileinyi zbirnyk na poshanu Stepana Heleia* / [vidp. red. Ivan Kopych, zastupnyk vidp. redaktora Andrii Sova]. – Lviv : Vyd-vo Lvivskoi komertsiiïnoï akademii, 2011. – Vyp. 10. – S. 162–169.

16. Shcherbatiuk V. S. Sposoby vykorystannia synonimiv u movotvorhosti Liny Kostenko / V. S. Shcherbatiuk // Science and education a new dimension / dr. X. Vámos, dr. J. Barkáts, dr. N. Tarasenkova, L. Kótis. – Budapest, 2013. – Vol. 2. – P. 135–138.

Умовні скорочення лексикографічних джерел

ЛСД – Літературознавчий словник-довідник / [за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка]. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 752 с.

СЛТ – Словник літературознавчих термінів / [за ред. В. М. Лесина, О. С. Пулинця]. – К. : Рад. шк., 1965. – 430 с.

Джерела фактичного матеріалу

Фр. – Франко І. Зібрання творів : у 50-ти т. / Іван Франко. – К. : Наук. думка, 1979. – Т. 22. – 519 с.

Федоришин Кристина, Кушлик Оксана. *Амплифікація как средство выражения градационных отношений в стилистическом синтаксисе прозаических произведений Ивана Франко (на материале рассказа «Хома з серцем і Хома без серця»)*. Стаття посвящена исследованию амплифікації как средства подчёркивания градационных отношений в стилистическом синтаксисе прозаических произведений Ивана Франко (на материале рассказа «Хома з серцем і Хома без серця»). Установлено, что использование этой стилистической фигуры усиливает семантику некоторых слов или высказываний, придавая им значимости и эмоционального оттенка, экспрессивно актуализирует некий фрагмент текста. Выяснена семантика амплифіцированных структур, определены их грамматические особенности.

Ключевые слова: стилистический синтаксис, градация, амплифікация.

Fedoryshyn Khrystyna, Kushlyk Oksana. *Amplification as a way of expressing gradation relations in the stylistic syntax of Ivan Franko's prosaic works (based on the story «Khoma with a heart and Khoma without a heart»)*. The paper is devoted to the investigation of amplification as the way of expressing gradation interactions in the stylistic syntax of prosaic works by Ivan Franko (based on the story «Khoma with a heart and Khoma without a heart»). It was found out that using this stylistic mean in the works help to intensify separate words or phrases, enhancing their significance and emotional colouring, and emphasize on the expressiveness of the certain paragraph of the text. The semantics of amplified structures has been classified; their grammatical peculiarities have been elucidated.

Key words: gradation interactions, lexical synonyms, contextual synonyms, gradation, amplification.